

The article is devoted to the problem of formation of professional competence of specialists in the sphere of economy during the execution of a computer workshop on the course «Management information systems in analysis and audit». The purpose of the workshop is studying the theoretical fundamentals of the course and obtaining practical skills of automation of typical problems of financial planning, control and analysis. Usage of training technologies, based on virtual enterprise provides the flexibility of the educational process and formation of professional competence of professional economists.

Key words: *practical training, professional competence, experts-economists, information technologies(IT).*

УДК 378.094.091.33 :0049

Т.А. Волкодав
м. Вінниця, Україна

ПРИЙОМИ ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ НАВИЧОК ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ

Постановка проблеми. Професійне самовдосконалення майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю важко уявити без застосування досягнень комп'ютерної техніки. Інформаційні системи й технології набувають дедалі більшого поширення в економічній освіті. Оскільки сучасна професійна діяльність спеціаліста фінансово-економічного профілю неможлива без застосування комп'ютерних технологій, то й професійна підготовка майбутніх бакалаврів відповідних спеціальностей у ВНЗ потребує відповідного вдосконалення.

Історія активного використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі налічує всього кілька десятків років, тому пошуки способів оптимального їх поєднання з традиційними засобами й методами навчання є актуальними. Нині комп'ютерні засоби дають студентам необмежені можливості у навчанні, особистісному розвитку, пізнанні окремих аспектів майбутньої професії та професійному самовдосконаленні в процесі навчання у ВНЗ та в майбутньому.

Аналіз попередніх досліджень. Роль інформаційних технологій в організації самостійної діяльності студентів описано в наукових працях М. Гончарова, Я. Гулецької, Р. Гуревича, А. Котової, В. Кошелевої, К. Пашивкіної. Основні положення з використання нових інформаційних технологій в галузі професійної освіти, активізації пізнавальної і творчої діяльності студентів відображені в працях Н. Анісімова, Б. Гершунського, С. Полозова, А. Кузьміна, В. Уманського, С. Чернописького.

У процесі аналізу науково-педагогічних джерел, нами було помічено, що хоча питанню використання комп'ютерних технологій у процесі навчання приділено багато уваги, проблема формування у студентів основ професійної самоосвітньої діяльності з використанням комп'ютерних технологій розкрито ще недостатньо.

Мета статті – виокремити та описати прийоми формування навичок активного використання комп'ютерних технологій майбутніми бакалаврами фінансово-економічного профілю з метою підвищення рівня їхньої готовності до майбутнього професійного самовдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Під комп'ютерними технологіями ми розуміємо усі технології, що відповідають за зберігання, передачу, обробку, захист та відтворення інформації з використанням комп'ютерів.

Комп'ютерні технології навчання нині пов'язані з усіма етапами освітнього процесу та є важливим фактором підвищення якості навчання. Ефективність застосування комп'ютерних технологій безпосередньо залежить від умов навчального закладу й підпорядковується його дидактичним цілям. Ефективність використання комп'ютерних технологій прямо обумовлена

конкретними завданнями вивчення циклу дисциплін або професійної підготовки майбутнього бакалавра фінансово-економічного профілю в цілому.

Як і будь-які інші засоби навчання, комп'ютерні технології можуть бути використані на всіх етапах навчального процесу: для здійснення мотиваційно-настановчої функції, для викладу й пояснення нової інформації, для закріплення й узагальнення вивченого, виконання вправ і завдань, різних видів самостійної аудиторної та позааудиторної роботи, всіх елементів контролю й самоконтролю, для навчальних проектів з використання інформації з усіх доступних мережевих джерел.

В наш час інформаційно-комунікаційні технології відкривають перед студентами значні можливості: можливість користуватися електронними бібліотеками; можливість спілкування на значній відстані; пошук потрібної інформації у великих інформаційних масивах інтернету; доступ до різноманітних освітніх ресурсів світу; можливість самостійно обирати послідовність вивчення навчального матеріалу, виходячи із власних інтересів та рівня знань із дисципліни; на зміну звичайному конспектуванню з підручника приходить творча робота, яка полягає у самостійному пошуку, відборі та аналізі навчальної інформації; на відміну від пошуку необхідної інформації в книгах, самостійне відшукання матеріалу за допомогою інтернету допомагає економити час, який можна використати для засвоєння знайденого матеріалу.

Значні можливості для вдосконалення методичної діяльності в умовах використання комп'ютерних технологій мають також викладачі: в інтернеті великий обсяг інформації з навчальних дисциплін, актуальної для викладачів: різноманітна за змістом, функціями і формою, підготовлена високопрофесійними фахівцями, має високу якість; можливість індивідуалізації і диференціації завдань для самостійної роботи студентів; подання навчальної інформації не лише у текстовому вигляді, а й у графічному, динамічному, звуковому вигляді, що спонукає цікавість студента, заохочує до навчання.

Зрозуміло, що використання комп'ютерних засобів у процесі навчальної діяльності вимагає цілої низки умов, серед яких наявність відповідного програмного забезпечення, вільне володіння викладачів і студентів технікою, відведення певної частини робочого часу викладача на розроблення інформаційно-змістовного забезпечення вивчення предмета, створення графіка роботи студентів з інформаційною системою.

Згідно з дослідженнями О. Шарапова, застосування комп'ютерних засобів у навчально-пізнавальній діяльності повинно задовольняти наступні умови: створювати можливість реалізації різних способів управління навчальною діяльністю студентів; забезпечувати єдиний інформаційний простір для роботи студентів в аудиторний і позааудиторний час; виступати засобом активізації навчально-пізнавальної діяльності студента через виконання різних видів роботи, використання різних способів і джерел отримання інформації, аналіз текстових і статистичних матеріалів, проблемних ситуацій і випадків, розв'язування задач різних рівнів складності, виконання вправ і проектів; забезпечувати повний доступ та розуміння навчальної інформації з конкретної та суміжних галузей знань; враховувати індивідуальні можливості студента стосовно часу й темпу роботи з матеріалами, створювати умови для саморефлексії, самоконтролю та обміну думками з іншими студентами й викладачем через інтрамережі; надавати студенту можливість входити й виходити з програми в будь-який час, повторювати раніше вивчені теми, виконувати завдання, здійснювати самоконтроль; мати здатність до оновлення змісту, адаптації управління програмою відповідно до умов навчального процесу.

Однією з переваг використання комп'ютерних технологій під час занять є можливість демонстрації під час лекційних занять у процесі викладу нового навчального матеріалу. Вченими давно доведено, що при зоровому сприйманні інформація засвоюється набагато краще, ніж при слуховому. Маючи відповідне обладнання, викладачі фахових дисциплін Вінницького коледжу менеджменту, супроводжують процес пояснення на лекціях елементами відео-інформації. Наприклад, під час вивчення на заняттях зі статистики теми «Статистичні таблиці, діаграми та графіки» при традиційній формі пояснення матеріалу викладач малює на дошці таблицю, потім пояснює її структуру, заповнює числами, від руки зображає діаграму чи графік, і студенти,

вислухавши пояснення, перемальовують усе це в зошити. При використанні комп'ютерних технологій в процесі лекційного заняття, пояснення викладача супроводжуються мультимедійними зображеннями, студенти спостерігають процес побудови діаграми, графіка, все це виглядає яскраво та цікаво у порівнянні із зображеннями крейдою на дошці, що підвищує ефективність засвоєння матеріалу та пізнавальну активність студентів. Маючи бажання засвоювати матеріал та розуміючи його, студенти стають впевненішими у собі, у них підвищується віра у власні сили, здібності. З такими внутрішніми переконаннями студенти в майбутньому будуть більш готовими до змін в професійній діяльності, з легкістю та впевненістю сприйматимуть їх, будуть вдосконалювати професійні знання та уміння, що основою професійного саморозвитку.

У Вінницькому коледжі менеджменту при викладанні спеціальних дисциплін викладачі активно використовують комп'ютерні технології, особливо під час практичних занять. Наприклад, при вивченні дисципліни «Фінанси» з майбутніми бакалаврами спеціальності «Фінанси та кредит» при традиційній технології, яка реалізується вже понад 30 років, на лекціях викладався теоретичний матеріал, на практичних та семінарських заняттях студенти розповідали теорію та розв'язували задачі з використанням вивчених формул. За одну пару група студентів могла колективно розв'язати до 10 таких задач. Нині, при наявності доступу до інформаційних технологій, частина практичних занять з дисципліни «Фінанси» проводиться з використанням комп'ютерної техніки. У програмі Excel пакету Microsoft Office розроблений розділ «Фінансові функції» спеціально для розв'язування фінансових задач, наприклад, функції ПС, БС, КПЕР, ПЛТ розраховують кількість періодів погашення кредиту, початкову суму, кінцеву суму, розмір обов'язкового періодичного платежу. Також специфіка програми Excel дозволяє змінювати ті чи інші вхідні дані, і абсолютно не потребує для цього часу порівняно з традиційними способами вирішення задач. Використання даних функцій дозволяє на порядок збільшити продуктивність роботи та засвоєння матеріалу студентами на практичних заняттях з даної дисципліни.»

Досвід показує, що робота з використанням комп'ютерної техніки не тільки продуктивніша, а й ефективніша, ніж без її застосування. Студентам дуже подобається розв'язувати задачі в Excel та інших подібних програмах. Навіть самі пасивні і ліниві студенти під час практичних занять у комп'ютерному класі працюють із задоволенням. Викладачі ставлять собі за мету не стільки навчити студентів користуватися можливостями якоїсь конкретної програми, а формувати у них здатність осилювати будь-які необхідні їм у майбутньому програмні продукти.

Зрозуміло, що програмні засоби та продукти, які існують тепер, будуть застарілими через 10 років. Кожний викладач, незалежно від того, яку навчальну дисципліну викладає, має, слідуючи принципу професійної зорієнтованості навчання, дбати про формування основ професійного саморозвитку майбутнього фахівця. Серед таких основ, на нашу думку, готовність і здатність майбутнього фахівця освоїти новий професійно важливий програмний продукт. Тому різні форми роботи з професійно орієнтованими комп'ютерними програмами у процесі фахової підготовки у ВНЗ є актуальними. Важливо, щоб викладачі ставили за мету не стільки відпрацювати вміння студентів користуватися можливостями якоїсь конкретної комп'ютерної програми, стільки сформувати у них прагнення самостійно освоїти необхідні майбутньому фахівцеві програмні продукти. Такий випускник ВНЗ буде цікавитись надалі новинками професійно орієнтованих програмних продуктів, що можуть підвищити ефективність його професійної діяльності.

Ще один аспект формування основ професійного саморозвитку майбутнього фахівця в умовах використання комп'ютерних технологій – це діяльність викладачів на етапі контролю знань з навчальної дисципліни. Наприклад, письмову контрольну роботу з теми «Зведення та групування статистичних даних» можна провести у формі лабораторної роботи. Кожна така робота вміщує завдання різних рівнів складності з поступовим підвищенням складності. Студенти починають роботу з першого, найпростішого завдання. Після того, як справились з ним, переходять до наступного і т. д. Тобто кожен студент працює у своєму звичному темпі,

якщо допустить помилку, в електронному вигляді легше її виправити, ніж у зошиті. Завдяки можливостям комп'ютерних технологій викладачу достатньо зовсім мало часу, щоб забезпечити студентів індивідуальними завданнями.

Важливу роль у професійній самоосвіті майже кожного сучасного фахівця відіграє вміння самостійно, оперативно та якісно знаходити необхідну інформацію. Нині при доступі до Інтернету, наявності величезних масивів інформації та простоти роботи з пошуковими системами у професійному самовдосконаленні з'явилися надзвичайно широкі можливості. Сформувати та розвивати вміння студентів користуватись пошуковими системами можливо при умові цілеспрямованої постановки перед студентами завдань, для виконання яких їх потрібно користуватися цими пошуковими системами. В процесі виконання спеціально визначених завдань майбутні фахівці можуть отримати умови для розвитку навиків роботи з пошуковими системами. Уміючи шукати потрібну інформацію, майбутній фахівець завжди легко зможе забезпечити себе теоретичною базою для самоосвіти та професійного розвитку. Тому до основ професійного саморозвитку майбутнього фахівця ми також відносимо його здатність самостійно знаходити, відбирати та аналізувати професійно актуальну інформацію за допомогою інтернет ресурсів. Індивідуальні навчально-дослідні завдання при вивченні різних дисциплін на знаходження певної професійно важливої інформації та представлення її перед аудиторією є, з цієї точки зору, досить актуальними.

Враховуючи специфіку майбутньої професії студентів, варто розширювати їхні навички роботи з певними комп'ютерними програмами. За навчальною програмою з дисципліни «Інформатика та комп'ютерна техніка» при вивченні програми MS Excel передбачено тему «Робота з функціями у табличному процесорі MS Excel». Враховуючи насиченість навчальної програми та відносно невелику кількість годин, виділену на вивчення табличного процесора, з розділу статистичних функцій зазвичай розглядаються лише функції СРЗНАЧ, МІН та МАКС. Розширити знання студентів про статистичні функції MS Excel можливо в умовах вивчення інших дисциплін. У VI семестрі студенти спеціальності «Фінанси і кредит» вивчають дисципліну «Теорія ймовірностей та математична статистика». Під час вивчення теми «Одновимірні випадкові величини» можна практичне заняття провести в комп'ютерному класі. Викладач заздалегідь має підготувати завдання, які варто обрати з теорії ймовірностей, навіть не змінюючи їх формулювання, однак варто дописати, що задачі мають бути розв'язані з використанням статистичних функцій табличного процесора MS Excel. Студенти на власному досвіді переконуються, що знаючи добре можливості деяких програмних продуктів, можна значно полегшити виконання професійних завдань, при цьому значно зекономити витрачений час. У майбутньому такі студенти будуть свідомо вдосконалювати професійну діяльність на основі використання комп'ютерних програм з метою ефективності роботи та оптимізації робочого часу. Тобто, такий нескладний для викладача прийом, у майбутньому може позитивно впливати на бажання та рівень готовності фахівця до професійного самовдосконалення.

У Вінницькому коледжі менеджменту викладачі практикують домашні контрольні роботи з окремих навчальних дисциплін. Наприклад, по закінченні вивчення теми «Аналіз рядів динаміки» з дисципліни «Статистика» викладач пропонує студентам домашню контрольні роботу, здебільшого у 30 варіантах. Одна із задач пропонується в одному варіанті, однак вхідні дані студенти мають знайти в Інтернеті та самостійно сформувати із них динамічний ряд.

В процесі самостійного формування даних до таких задач студенти розвивають навички роботи з пошуковими системами. Під час пошуку потрібної інформації доводиться відкривати не одне гіперпосилання, ознайомлюючись з іншою інформацією, яка на даний час можливо не потрібна, але у пам'яті відкладається, що і де можна при потребі знайти. Кожен наступний раз інформацію знаходити буде усе легше та швидше, оскільки будь-які навички найкраще відпрацьовуються в процесі виконання відповідних завдань. Уміючи шукати потрібну інформацію, майбутній фахівець завжди зможе забезпечити себе теоретичною базою для професійного розвитку та самовдосконалення.

Висновки. Кожен окремо розглянутий прийом формування у студентів основ професійної

самоосвітньої діяльності з використанням комп'ютерних технологій у раціональному поєднанні та при умові регулярного використання може слугувати досягненню мети - формування належного рівня готовності студентів до професійної самоосвіти.

Література:

1. Гороль П.К., Гуревич Р.С., Коношевський Л.Л., Шестопалюк О.В. Сучасні інформаційні засоби навчання. – К.: «Освіта України», 2007. – 536 с.
2. Гончаров М.С. Організація самостійної роботи студентів у коледжах засобами інформаційних технологій.
3. Гулецька Я.Г. Організація самостійної роботи магістрів з використанням інформаційних технологій при вивченні іноземної мови / Я. Г. Гулецька // Вісник НТУУ – КПІ. Філософія. Психологія. Педагогіка. – 2009. – № 3. – С. 75 – 81.
4. Чорнописький С. Є. Роль інформаційних технологій у підготовці студентів факультетів технічних коледжів до майбутньої професійної діяльності./ Ж.Педагогічні науки. 239 – 244 ст.
5. Шарапов О.Д., Дербенцев В.Д., Семьонов Д.Є. Економічна кібернетика. Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2004. – 231 с.

Важливу роль у професійній самоосвіті майже кожного сучасного фахівця відіграє вміння самостійно, оперативно та якісно знаходити необхідну інформацію. Сформувати та розвинути вміння студентів користуватись пошуковими системами можливо при умові цілеспрямованої постановки перед студентами завдань, для виконання яких їм потрібно користуватися цими пошуковими системами. Наведено умови використання комп'ютерних технологій в організації навчально-пізнавальної діяльності студентів, виокремлено та описано прийоми формування навичок активного використання комп'ютерних технологій у навчанні майбутніх бакалаврів фінансово-економічного профілю з метою підвищення рівня їхньої готовності до майбутнього професійного самовдосконалення.

Ключові слова: комп'ютерні технології, професійне самовдосконалення, прийоми формування, майбутні бакалаври фінансово-економічного профілю.

Важную роль в профессиональном самообразовании почти каждого современного специалиста играет умение самостоятельно, оперативно и качественно находить необходимую информацию. Сформировать и развивать умения студентов пользоваться поисковыми системами возможно при условии целенаправленной постановки перед студентами задач, для выполнения которых им нужно пользоваться этими поисковыми системами. Приведены условия использования компьютерных технологий в организации учебно-познавательной деятельности студентов, выделены и описаны приемы формирования навыков активного использования компьютерных технологий в обучении будущих бакалавров финансово-экономического профиля с целью повышения уровня их готовности к будущему профессиональному самосовершенствованию.

Ключевые слова: компьютерные технологии, профессиональное самосовершенствование, приемы формирования, будущие бакалавры финансово-экономического профиля.

An important role in professional self-education of almost every modern specialist plays a skill independently, quickly and efficiently to find the information you need. Form and develop students' ability to use search engines may be provided to the students focused setting tasks for which they need to use these search engines. Conditions of use of computer technology in the organization of teaching and learning of students are singled out and described methods of developing skills of active use of computer technology in education bachelors of future financial and economic profile in order to improve their preparation for future professional self-improvement.

Key words: computer technologies, professional improvement, forming techniques, future bachelors of financial economics.